

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

XLIX ЗАСЪДАНИЕ, ЧЕТВЪРТЪКЪ, 29 МАЙ 1880 ГОД.

(Начало 2 часа и 25 минути послѣ пладнѣ Подъ председателството на Сукнарова.)

Предсѣдателъ: (Звъни.) ще се чете списъкътъ на депутатитѣ.

Секр. Баларевъ: (Чете списъкътъ на депутатитѣ.)

Вчера отсъствуваха: Хр. Стояновъ, Ик. Попъ Тодоръ, Митр. Мелетий, Стоичко Стояновъ, Петко Горбановъ, Цеко Петковъ Трандафилъ Ивановъ, Т. Балабановъ, Климентъ Браницкий, Тишевъ, Кирковъ, Д-ръ Антоновъ, Г. Геровъ, Митр. Григорий, Начевичъ. Костаки Боюкчуоглу, В. Поповичъ, Митр. Симеонъ, Волѣрски и Т. Икономовъ.

Предсѣдателъ: Отъ 172 души, 21 сж касирани, 16 за допълнение, и 36 отсъствуватъ; всичко 73. Присѣдствуватъ 99 т. е. повече отъ половината и засѣданието се открива. Ще се чете протоколътъ отъ XLII засѣдание.

Секр. Т. Станчовъ: (Чете протоколътъ отъ XLII засѣдание.

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да забѣлѣжи (Нѣма.) Значи приетъ.

На дневний редъ е рапортътъ на бюджетната Комисия и моля г-на докладчика да ни представи докладътъ.

Михайловски: Комисията се намира въ затруднения, защото при разгледанieto на приходитѣ и разносикитѣ за идущата година нѣмаме никакви данни отъ миналото. Заради това цифритѣ на разносикитѣ повече бѣха приблизителни, а на приходи-

тѣ предполагаеми, че е възможно да се събержтъ толкова. Отъ правителството имаше бюджети за всяко министерство отдѣлно, които комисията разгѣда, и дѣто е могла направила е намаления и измѣнения. Министерството на Правосъдието, на Външнитѣ Дѣла, на Просвѣщението, на Финанситѣ и Военното сж разгѣдани отъ Комисията, остава за преглѣждане само Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла, което е нѣкакъ по-сложно. Като представлявами бюджетътъ, имамъ да кажа, че той не е нѣщо окончателно, и Нар. Събрание може да привнесе своитѣ измѣнения, които мисли за благословни. Има да кажа, че предполагаемитѣ доходи за идущата година се показватъ 3 милиона по-долу отъ разносикитѣ. Доходитѣ се показватъ 23,114,500 а разносикитѣ около 26 милиона франка така щото имамъ до 3 милиона франка дефицитъ. Разумѣва се, че Нар. Събрание може да обърне внимание върху нѣкои учрѣждения и върху нѣкои предполагаеми разноси, които да измѣни или намали; но това остава вѣче на Вашето благоусмотрение. Г-нъ Анневъ ще захване да докладва за министерствата едно по едно.

Славейковъ: Споредъ думитѣ на предговорившии разумѣва се, че той говори отъ страна на комисията. Азъ поне за себе си частно бихъ желалъ, да знаа за дефицитътъ, който ни се представи, да ли е мислила комисията и да ли се е мъчила да го покрие? Това трѣба да го знае Събранието: за-

щото друго нѣщо е да се мѣчи да го покрие и не-
може, а друго нѣщо е да се покаже просто дефи-
цитъ. Въ разискванията които дѣйствително ще ста-
натъ, Нар. Събрание ще трѣба да се ръководи отъ
тозъ дефицитъ.

Михайловски: Именно за това се забави
комисията, доде да свърши дѣлото. Ние излизаме
отъ едно хаотическо положение, защото нѣмаме
данни цифри; зарадъ туй трѣбаше да се върви по-
лека. Комисията неискане да покаже дефицитъ,
вслѣдствие на който тя е намалила разносикъ, кол-
кото е могла. Остава само Министерството на Вжтр-
рѣшнитъ Дѣла отъ което може нѣщо да се намали;
може и отъ другитъ министерства нѣщо да се ума-
ли, но не ще бѣде толкова много. Най-подиръ пос-
лѣдната дума има Нар. Събрание. Колко ще бѣде
тозъ дефицитъ, 3 или 2 или $1\frac{1}{2}$ или 4 милиона,
това пакъ остая на Народ. Събрание да го рѣши.
Тука сж събрани цифритъ на доходитъ и разноси-
тъ, но дефицитъ дѣйствително ще се узнае тогава,
когато се преглѣда и Министерството на Вжтрѣшнитъ
работи, защото отъ тамъ подобни цифри още нѣ-
маме. Тамъ се казва само: толкова окръжи, толкова
жандари, но това сж само кръгли цифри, поединни
цифри за това още нѣмаме. Понеже това министер-
ство още не е преглѣдано, за това азъ казахъ, че
отъ тамъ може да излѣзе още една економия, която
при другитъ министерства едвамъ ще бѣде възмож-
на. Но както казахъ, послѣдната дума има Народ.
Събрание.

Славейковъ: Именно за това говоря. Това
ще каже споредъ заключението на предговорившия,
че комисията не е могла да се произнесе за пос-
лѣдната цифра, по която би могло да се ръководи
Събранието. Показало се е, че имаме 3 милиона фр.
дефицитъ, и ако рѣчемъ, че ще направимъ нѣкои
измѣнения въ Мин. на Вжтрѣшнитъ Дѣла, то ще
излѣзе икономия споредъ моитъ предположения отъ
1 до $1\frac{1}{2}$ мил. фр. Но ние желаемъ да знаемъ, ко-
гато комисията не е могла да се произнесе върху
бюджетътъ на Мин. на Вжтр. Дѣла, то поне преглѣ-
дала ли е бюджетътъ на другитъ министерства
така, щото да не прави затруднения на Нар. Събра-
ние, което да има предъ видъ дѣ трѣба да се на-
малява. Азъ бихъ желалъ тсва да зная.

Расолковъ: Бюджетарната комисия, когато
е имала готовъ докладътъ си за другитъ министер-
ства, направила е всичко възможно да намали де-
фицита като е обрѣзала платитъ на всички служаци.
Остая само Министерството на Вжтр. Дѣла, отъ кое-
то ще можемъ горѣ долѣ до 500,000 фр. да ума-
лимъ (Гласове: може и 1 милионъ.); тѣй щото два
милиона фр. пакъ ще имаме дефицитъ.

Михайловски: За другитъ 5 министерства

имахме министритъ при насъ и зехме тѣхното мнѣ-
ние; Нѣколко пѣти повторително се преглѣдаха ста-
тиитъ, и то въ присѣдствието на г-да министритъ
се направиха всевъзможни срѣдства да се избѣгне
дефицитътъ. Заблѣжитъ на г-да министритъ бѣха
само за това, че ще глѣдатъ, колкото бѣде възмож-
но да направятъ икономия, и дѣто видятъ, че на-
мѣсто 4-ма чиновници могатъ да вършатъ работата
3-ма, то 3-ма ще бѣдѣтъ за бѣдѣще. Но платитъ се
вѣче намалиха и се туриха въ единъ редъ, въ кой-
то не сж нито излишни нито пакъ много малки.

Славейковъ: Азъ благодаря на комисията,
избранна отъ насъ, като е направила колкото е мог-
ла всичко възможно въ тѣзи министерства, които е
преглѣдала. Азъ ще напомня самъ на г-да предста-
вителитъ, които сега за първъ пѣтъ влѣзватъ да раз-
глѣждатъ бюджетъ, да иматъ предъ видъ онова кое-
то г-нъ говорившия представи отъ страна на ком-
исията, че това което о твърдѣ невъзможно, да не
глѣдами да го направимъ възможно. Азъ моля Съ-
бранието да има предъ видъ щото е станало, та да
се не преширами за нѣща, за които не е възможно
да се избѣгнатъ. Истина желателно е, да нѣмаме
дефицитъ. но при невъзможността неможе да се из-
бѣгне. Дѣто нѣкои отъ министритъ сж казали, че
ще могатъ да иматъ само най-нужднитъ чиновници
и най-нуждний персоналъ, съ това нѣма да станѣ го-
лѣма облага; защото ако ще имаме отъ една стра-
на полза, отъ друга страна ще имаме недостатъкъ.
Самата работа предизвиква тѣзи обяснения за ръко-
водство на г-да представителитъ при разглѣжданието
на бюджета. Считаамъ за излишно да говоря повече,
като обръщамъ вниманието ви върху цифритъ, които
ще ни се представятъ.

Докл. Анневъ: Както каза г-нъ Михайловски,
ние свършихме 5-тъ министерства. Първо, Минис-
терството на Правосѣдието послѣ на Външнитъ Дѣ-
ла, на Просвѣщението, на Финанситъ и Военното.
Дѣйствително Министерството на Вжтр. Дѣла е най-
сложно, но и то ще може да се приготви до утрѣ.

Сега ще представя докладътъ на Министерство-
то на Правосѣдието. Цѣлата сума на разносикъ
на това министерство взелиза споредъ проекта
1,692,100 фра.; а споредъ комисията 1,428,300
франка.

Славейковъ: Желателно би било да знаемъ
и лани какъ е било.

Стамболовъ: Азъ незная да ли ще можемъ
да свършимъ, ако рѣчемъ да разглѣждаме бюджетътъ
и за миналата година. Ние правимъ бюджетъ за
тазъ година и не трѣба да мѣсимъ ланскитъ; защото
тогава не ще свършимъ и за 10 дена. Министерство-
то трѣбало да поднесе проектъ, който да има ба-
лансъ между приходитъ и разносикъ.

Мин. Каравеловъ: Министерството намѣра 17 мил. доходъ и маля, че министерството е изпълнило своите обязанности, като приема отговорността на себѣ си да искара този доходъ на 23 милиона. Лесно се казва да правишъ баланси. Нар. Събрание нѣма право да се оплаква, защото каквото е могло министерството да свърши, това и свърши; а какво е свършила комисията, то е нейна работа.

Славейковъ: Никой не се оплаква отъ министерството, и ако питахъ, то съмъ питалъ за знание, какъ е било и какво е имало миналата година. Защото, ако да имаме Нар. Събрание цифритъ на миналото, то по-лесно можеше да се ръководи; но ако ги нѣма, то защо да се карами.

Д-ръ Молловъ: Азъ бихъ желалъ, да се кажатъ и приходитъ на Министерството на Правосъдието.

Предсѣдателъ: Да се прочете напредъ бюджетътъ исцѣло.

Мин. Каравеловъ: Приходитъ сж 750,000 франка.

Докл. Анневъ: Ще си позволя едно резюме отъ цѣлия бюджетъ на министерството на Правосъдието да представя.

Споредъ докладътъ на комисията, бюджетътъ на самото Министерството състои отъ 165,000 фр.

1. Върховний Сждъ	91,000	"
2. Апелативнитъ Сждове	122,400	"
5. Първостепенни Окр. Сждове	352,500	"
Второстепенни	261,000	"
Мирови Сждове, I. разрядъ	43,000	"
" " II. "	124,000	"
" " III. "	167,400	"

Мобилиране и уреждане на съдебнитъ учреждения 50,000

и Командировки 50,000

Сега ако желае Нар. Събрание мож да дамъ подробности. (Гласове: Желаетъ.) (Чете.)

Сравнение между Министерский проектъ и комисията.

Споредъ Проекта.

1. Министръ	12,000	фр.
1. Главенъ секретаръ	9,000	"
3. Начал. Отдѣлення 6,600 =	19,800	"
3. Подначалници 4,200 =	12,600	"
1. Архиваръ	4,500	"
1. Регистраторъ	3,600	"
3. Старши-Писци	2,000 =	6,000
3. Писци	1,500 =	4,500
2. Разсилни	750 =	1,500
Непредвидени разности	100,000	"
Всичко споредъ Проекта	173,500	фр.

Споредъ Комисията.

1. Министръ	12,000	фр.
1. Главенъ Секретаръ	7,000	"
3. Начал. Отдѣлення 6,000 =	18,000	"
3. Подначалници	4,000 =	12,000
1. Архиваръ	3,000	"
1. Регистраторъ	2,800	"
3. Старши-Писци	1,800 =	5,400
3. Писци	1,200 =	3,600
2. Разсилни	600 =	1,200
Непредвидени разности	100,000	"
Всичко споредъ Комисията	165,000	фр.

В ъ р х о в н и й С ж д ъ .

Споредъ Проекта.

1. Предсѣдателъ	12,000	фр.
1. Подпредсѣдат.	10,800	"
5. Члена	9,600 =	48,000
2. Секретари	4,800 =	9,600
3. Подсекретари	3,000 =	9,000
За Канцелярски разности, писци и разсилни	7,000 =	7,000
1. Прокуроръ	10,800	"
1. Помощникъ	9,600	"
1. Секр. на Прок	3,000	"
Канц. разности	2,000	"
Всичко	121,800	фр.

Споредъ комисията.

1. Предсѣдателъ	10,000	фр.
Подпредсѣдат.	9,000	"
4. Члена	8,000 =	32,000
2. Секретари	4,000 =	8,000
2. Подсекретари	2,400 =	4,800
За Канцелярски разности, Писци и разсилни	6,000 =	6,000
1. Прокуроръ	9,000	"
1. Помощникъ	8,000	"
1. Секр. на Прок	3,000	"
Канц. разности	1,200	"
Всичко	91,000	фр.

2. А п е л а т и в н и с ж д о в е .

Споредъ Проекта.

1. Предсѣдателъ	9,000	фр.
1. Подпредсѣд.	7,800	"

Споредъ Комисията.

1. Предсѣдатель	7,000	фр.
1. Подпредсѣд.	6,000	"

4. Члена	6,000	=	24,000	фр.
2. Секретари	3,600	=	7,200	"
2. Подсекретари	2,400	=	4,800	"
Канц. разноси			5,000	"
1. Прокуроръ			8,000	"
1. Помощ. на Прок			6,000	"
1. Секр. на Прок.			3,000	"
Канц. разноси			2,000	"
2. Апеллативни сждове по	76,800			"
Всичко.			153,600	фр.

4. Члена	5,000	=	20,000	фр.
2. Секретари	3,000	=	6,000	"
2. Подсекретари	1,800	=	3,600	"
Канц. разноси			4,000	"
1. Прокуроръ			6,000	"
1. Помощ. на Прок.			5,000	"
1. Секр. на Прок.			2,400	"
Канц. разноси			1,200	"
2. Апеллативни сждове по	61,200			"
Всичко:			122,400	фр.

5. Първостепенни окр. сждове.

Споредъ Проекта.

1. Председател	6,000	фр.
1. Подпредсѣдат.	5,000	"
4. Члена по	4,200	=
1. Сждебенъ изслѣдователъ	4,800	"
1. Сждеб. Приставъ.	3,800	"
2. Секретари	2,400	=
2. Подсекретари	1,800	=
Канц. разноси, Писци		
и разсилни	7,000	"
24 Сждеб. засѣдат. по 4 фр. на день	8,700	"
1. Прокуроръ	6,000	"
1. Помощ. на Прок	5,000	"
1. Секретаръ	2,400	"
Канц. разноси	2,000	"
петъ първост. Окр. сждове по	75,900	"
Всичко:	379,500	"

Споредъ Коммисията.

1. Председател	6,000	фр.
1. Подпредсѣдат.	4,800	"
4. Члена по	4,000	=
1. Сждеб. изслѣдователъ	4,800	"
1. Сждебенъ Приставъ	3,000	"
2. Секретари по	2,400	=
2. Подсекретари по	1,800	=
Канцелярски разноси, Писци		
и разсилни	7,000	"
24. Сждеб. засѣдат. по 4 фр. на день	8,700	"
1. Прокуроръ	5,000	"
1. Помощ. на Прокурора	4,000	"
1. Секретаръ	1,800	"
Канцелярски разноси	1,000	"
петъ първост. окр. сждове по	70,500	"
Всичко:	352,500	фр.

(Слѣдъ това прочете окр. сждове отъ II разрядъ и мирови сждове I, II и III разрядъ.)

Предсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори върху бюджетътъ на Мин. на правосъдието.

Славейковъ: Да говоря изобщо върху четения проектъ, то е твърдѣ мѣчно г-да, защото имамъ слаба паметъ та неможехъ да запомня добри цифритѣ и немога толковъ положително да се произнеса. Имамъ само едно да забѣлѣжж, което не само у насъ но което почти на всичкий свѣтъ е общо, т. е., че всѣкакъ се желае да се намаляватъ платитѣ тамъ, дѣто сж най-малки, а не дѣто товарътъ е най-голямъ. Азъ на такова намаляване немога да настоявамъ, защото азъ тѣхъ смяtramъ като черноработници. Обаче пакъ не щя да подигамъ въпросътъ за повишение или намаление на тѣхнитѣ заплати. Въобще като знаете, че както народътъ, който ние проводилъ тука, може да се жали отъ постѣжикитѣ ни, тѣй сжщо и нѣкои отъ недоброжелателитѣ се ползватъ и казватъ, че сми искали да увеличаваме платитѣ, каквото нѣщо Нар. Събрание не е мислило. За това азъ настоявахъ да се каже оная цифра, която е била до сега, за да можемъ да разсѣдимъ върху сжществуващитѣ цифри. Но за жалостъ азъ неможихъ да видя тия цифри, и заради

туй не ще могъ да правя заключение споредъ тѣхъ. Както и да е желателно да ги знаемъ, та нито да умаляваме нито да увеличаваме платитѣ, защото вие знаете, че сми дошли съ довѣрието нагѣзи, които ни сж пратили тука и, че сми отговорни предъ тѣхъ. Освѣнъ това тѣ повечето глѣдатъ на цифритѣ, за това ние не трѣба да испращаме отъ предъ видъ, че, ако не сми съгласни да намалимъ службитѣ и постоетѣ на сжществуващитѣ учреждения то въ сжщото време да не сми съгласни и да имъ увеличаваме заплатитѣ. По тая причина азъ немогъ да си дамъ думитѣ върху тия общи цифри, които ни се прочетоха тука. Заради това азъ би предложилъ щото сжществуващитѣ учреждения и назначаванитѣ за тѣхъ лица да нѣматъ никакво увеличение или намаление на заплатитѣ имъ. Колкото пакъ за лицата, на които учрежденията и постоветѣ изново се отварятъ като прокурори и др., за тѣхъ мисля, че не трѣба да се каскатимъ; защото като нужни трѣба да се приематъ. Като дойдохми до частностъ, азъ има да забѣлѣжж напр. за предсѣдателътъ на върховний сждъ, който има опредѣлено 10,000 фр. и подпредсѣдателътъ — 9000. Азъ мисля, че 8000 фр. бѣха достаточни за послѣдния; тѣй сжщо членоветѣ на апи. сждове имаха до сега по 4800

фр. на които сега се увеличава по 5000. Азъ мисля, че съ тѣзи 200 фр. членоветѣ не ще бѣдѣтъ нито по-добри нито по-лоши. Тогава защо ние да сме отговорни, че сме увеличили платитѣ? Сѣщо така членоветѣ на окр. сѣдове имаха по 3600 фр. а сега по 4000; защото да сме отговорни и за тия 400 фр.? Наистина тѣ сѣ малко нѣщо, но отъ такива малки нѣща се раждатъ голѣми послѣдствия. За това азъ съмъ на мнѣние да се располагами съ онѣзи постове които не сѣ съществували до сега; а ония които сѣ съществували, и иматъ обозначена плата да не имъ увеличаваме нито една цифра.

Тодоровъ: Преди да пристѣпимъ подробно да разгледѣме бюджета на Министерството на Правосѣднето, считамъ за длѣжностъ, да обърна вниманието на Народното Сѣбрание върху това, че понапредъ чухми, да е имало дефицитъ въ нашия бюджетъ; че Министерството и Комисията сѣ се старали да го покрятъ и че не могли да го покрятъ. Менѣ се види странно нашето положение, на което, ако необърнемъ внимание, то нашата държава ще пропадне отъ дефицити и борчове. Сега пакъ напротивъ виждамъ, че платитѣ вмѣсто да се намаляватъ както сме всинѣ съгласни, като признаваме че досегашнитѣ плати сѣ доста голѣми, и на мѣсто да се смаляватъ, тѣ се още увеличаватъ. Г-да, трѣба да знаемъ, че ние днесъ има да правимъ много работи. Ние нѣмаме достаточни шосета и мостове; нѣмаме правителствени здания нѣмаме; телеграфни и пощенски станции, и пакъ виждаме, че платитѣ не се намаляватъ, но даже се увеличаватъ. За това преди да пристѣпимъ подробно да разгледаме бюджета, трѣба да премислимъ това и да видимъ, кой пакъ сме хванали и кадѣ ще отидемъ. Ние трѣба да умалваме платитѣ. (Гласове: Съгласни.)

Ковачевъ: Азъ незная, защо въобще да говоримъ за бюджета, когато Конституцията казва, че Народ. Сѣбрание разгледѣва проектъ за бюджета статия по статия. (Чете надлѣжния параграфъ отъ Конституцията.) Намъ се представи законопроектъ за бюджета отъ различнитѣ министерства, и когато се е съставлявалъ бюджетъта министерствата сѣ имали предъ видъ тѣхнитѣ длѣжностни мѣста, които съществуватъ, а така сѣщо и ония нови функции и нови длѣжности, които Народ. Сѣбрание е приело и цензувало. Най-послѣ тѣзи сѣщи министерства сѣ имали предъ видъ и доходитѣ на страната. На това основание, че отъ една страна имаме доходи отъ друга страна нови длѣжности, Министерството е направило бюджетъта и нии за улеснение дадохме го на една комисия, на която числото е било достатъчно (16 души), и въ която сѣ влѣзли лица, които разбиратъ отъ цифри. Тая комисия се е

увлекла, и намѣсто ние да говоримъ тя говори; за това трѣба просто да пристѣпимъ да разгледѣме бюджета статия по статия. Комисията е длѣжна, да разiene причинитѣ, защо е намалила платитѣ, и отъ какъ чuemъ причинитѣ и възраженията сѣбщу тия причини отъ г-на Министра на Правосѣднето, тогава можемъ да се произнесемъ за поединнитѣ статии. Ние само думами: пари нѣмаме, дефицитъ имаме. Г-да, когато една държава има нужда отъ пари, тя прави и заемъ. (Шумъ; гласове: о хо! долу!) Така прави и единъ стопанинъ, когато се разболѣе, и прави за излѣкуванието си дългове. (Гласове: това не е стопанинъ.) За да може дз си оправи къщата. Когато се прави предложение, трѣба да се кажатъ и мотивитѣ му, защото съ дрѣ, дрѣ, дрѣ не се върши работа. (Гласове: долу! долу!) Трѣба да пристѣпимъ да разгледѣме бюджета статия по статия.

Славейковъ: Отъ миналия животъ ние не можемъ да се произнесемъ, защото нашия парламентаренъ животъ съществува само отъ $\frac{1}{2}$ година на-самъ, и Народ. Сѣбрание още не се е произнесло, дѣ трѣба да се дава. Ние никога нетрѣба да се отказваме да даваме праведното; зарадъ туй да порицаваме Сѣбранието нѣмаме право. Ще се повърна да забѣлѣжж на г-на предговорившия, че ако се произнесоха двѣ думи изобщо върху бюджета то ние се не отказваме, че ще правимъ това както каза г-нъ Ковачевъ. Това е вѣче свършено. Ние отговорихме на призовката на представителитѣ като имъ казахме нашитѣ възглѣдове, защото то бѣше нужно. Ние не искаме да повлияемъ на представителитѣ, но пакъ казвамъ, че трѣба да се дава както казва нашата пословица. „Давай дѣто трѣба и давай колкото трѣба.“ Отъ друга страна трѣба да помислимъ, че за колкото пари искаме чиновници за толкова пари ще имаме и правосѣдие, защото чиновницитѣ независятъ отъ влатитѣ, но отъ условията зависи тѣхната честностъ. Ако чиновникитѣ сѣ честни тѣ и съ малка заплата ще вършатъ своитѣ дѣла. За това обръщамъ вниманието на Народ. Сѣбрание да се нескѣпи дѣто трѣба, но да има предъ видъ положението въ което сме сега; защото преди войната 2 и 3000 фр. ни се виждаха като много голѣма заплата, но сега разубѣва се, че трѣба по-вече да плащаме като се измѣниха условията; и като сега всичко е по-скѣпо и на пазаря. Но не вѣрвамъ, че тая година ще бѣде по-скѣпа отъ ланската а се надѣвамъ и мисля че всичко ще бѣде малко по-ефтино за напредъ. Но ако и да влизаме въ общественъ животъ отъ по-скѣпото къмъ по-ефтиното, то пакъ нетрѣба съвсемъ ефтино да платимъ на чиновницитѣ, защото не ще могатъ да си платятъ расносикитѣ, и трѣба да бѣдемъ справедливи

къмъ всичкитѣ. Ние излизамъ отъ една епоха и влизамъ въ друга, въ която се надѣваме, че по-малко ще се харчи въ бѣдѣ, и затова азъ би желалъ да неувеличаваме безъ причина заплатитѣ. Както виждамъ увеличението е твърдѣ слабо, защото нито Комисията нито Министерството, сж искали да го направятъ чрезвѣчайно. Между платитѣ, които ние ще опредѣлимъ и между ония представени отъ Министерството и Комисията не ще има голѣма разлика, като ще имамъ предъ видъ, че сега не е както е било преди 5 или 6 години и не ще можемъ да предрѣшавамъ, че така ще бѣде и за напредъ. Това трѣба да имамъ предъ очи, когато ще опредѣляме за всяко едно лице заплатата му.

А. Цановъ: Съгласенъ съмъ, че може да се земе заемъ, но да се зима заемъ за да се плащатъ чиновници, на това не съмъ съгласенъ; защото това е една опасностъ за народа. Всичкитѣ законодателни тѣла и всичкитѣ закони на свѣта се съсѣдоточаватъ около земащето и даването. Единъ отъ говорившиятъ каза, че когато се прави предложение, трѣба да има и мотиви; и азъ ще кажа своето мнѣние, и своитѣ мотиви като мисля, че г-да представителитѣ ще бѣдѣтъ доста внимателни, да ме изслушатъ.

Този предмѣтъ за заплатитѣ г-да, не е независимъ, и не може да се разисква самъ по себе си. Азъ ще обърна вниманието ви върху нѣкои точки. Първо: този въпросъ е тѣсно свързанъ съ въпросътъ за училищата. Азъ свършено съмъ съгласенъ, че на чиновницитѣ въобще трѣба да се плаща повече отъ колкото на учителитѣ, защото иматъ и повече разности; но отъ друга страна всинца виждаме, че ако се плати на чиновницитѣ нѣколко пѣти повече отъ колкото на учителитѣ, то ние ще принудимъ народътъ да плаща на учителитѣ съразмѣрно съ тѣхъ; другояче училищата ще останатъ безъ учители и трѣба да ги затворимъ. Училищата сж душата на народа и на правителството. Найстина нашия народъ не може да плаща на учителитѣ, както въ Германия и Америка, но това е една причина, че трѣба да се намалятъ платитѣ на чиновницитѣ.

Второ; ние имамъ голѣми народни дългове. Тия дългове сж огромна сума хиляди лири. Можемъ ли да заплатимъ тия дългове и да се отървемъ отъ тѣхъ, то не е моя работа но само ще кажа това, че никой търговецъ и никой народъ не е независимъ, до дѣто има да дава на другъ. За това трѣба да се стремимъ тамъ, за да се исплатимъ отъ ония дългове; защото онова, което има да се дава, трѣба да се даде, когато и да е, и ако да се дава редовно, то ще увеличи и кредитътъ на държавата. Франция имаше да дава голѣми сумми на Германия подиръ войната, но тя ги исплати, и свѣтътъ има

сега по-голѣма почеть на Франция, отъ колкото напредъ. Къмъ това трѣба да се стремимъ и ние, и тогава ще напредваме.

Третото е, че заплатитѣ сж тѣсно свързани съ данѣцитѣ. Да туряме заплати безъ да можемъ да съберемъ потребното количество за тѣхъ, или да го съберемъ по какъвто и да е начинъ отъ населението, това ще бѣде най-голѣмо убийство за нашия народъ. Ние не можемъ да вземемъ отъ населението повече отъ 1 на 10; за това когато рѣшавамъ, какво ще даваме на чиновницитѣ, трѣба да имамъ предъ видъ и какво ще съберемъ, трѣба да знаемъ положително, колко доходи имамъ. Само тогава можемъ да се споразумѣмъ лесно за заплатитѣ на чиновницитѣ, които трѣба да се опредѣляватъ съ голѣмо предпазване и отъ двѣтъ страни. Азъ не искамъ да кажа, че единъ чиновникъ трѣба да живѣе съ 1000 или 2000 фр. Напр. единъ председателъ на едно сѣдилище трѣба да живѣе съответствено съ своето звание.

Друга още една причина е, че ние се намираме сега въ едно преходно положение, и всичко около насъ се вълнува. Ние не сме осигурени въ положението си както Германия или Россия; за това трѣба да имамъ нѣщо на ръка, да имамъ нѣщо готово. При всичко това забѣлѣжвамъ ви г-да, че нашиятъ народъ не е единъ отъ най-богатитѣ народи. Нашето население е съсипано; даже си нѣма волове. Това всичко трѣба да се земе въ внимание.

Тия сж мотивитѣ, които се обѣщахъ да приведа и съмъ на мнѣние, че ако не се умяляватъ платитѣ то баремъ и да се неувеличаватъ.

Стамболовъ: Мѣне се струва, че нѣмаме нужда отъ дълги рѣчи да се убѣждаватъ представителитѣ, че трѣбало да се умяляватъ заплатитѣ. Ние трѣба да пристѣпимъ на самото дѣло, а не трѣба много да хортуваме.

Ковачевъ: И азъ това искахъ да кажа, че отъ дълги рѣчи нѣмаме полза. Просто трѣба да пристѣпимъ къмъ I-та статия и при всяка статия да се показватъ причинитѣ, за които се е намалила.

Председателъ: Азъ мисля, че това е общо приетъ порядъкъ, но Събранието само изяви желание да се говори върху това. Колкото за самото дѣло, трѣба да се знае, че бюджетътъ не може да се разгѣда и разисква статия по статия, но глава по глава.

Никола Тошковъ: Г-да, азъ мисля, че народолюбивъ човекъ не служи за много зплата. Такъвъ човекъ, който само ламти за много плата, той е сребролюбивъ и такъвъ човекъ не може да бѣде правдолюбивъ. (Смѣхъ.)

Ик. П. Тодоръ: Напълно съмъ съгласенъ, че трѣба да се захванемъ за работа, а именно да разгѣждаме бюджетътъ статия по статия, а послѣ да

се произнесемъ за платитѣ; но мисля, че Събранието като намѣри за нужно, да се освѣтли изобщо върху предметътъ и като стана това, то можемъ да пристъпимъ да преглѣдаме подробноститѣ. Когато предлѣжи само да се произнесе Народ. Събрание за платитѣ на чиновницитѣ въ правителственнитѣ учреждения и когато дѣйствително е извѣстно, че разносцитѣ, които ставатъ и които ще ставатъ сж нѣщо което не благоприятствува на сърдцето на нашия народъ който е малко скъпичикъ въ това отношение, то азъ искамъ да кажж, че когато се представятъ тѣзи цифри за чиновницитѣ, трѣба да се връщамъ малко назадъ, и да се поразмислюваме: трѣба ли и за напредъ да ставатъ тѣзи цифри? Както знаемъ, въ Турско време нѣмаше Българи на служба. Общански служители въ България бѣха само учителитѣ, и ако е имало нѣкой Българинъ въ нѣкой меджлисъ, той е земалъ най-много по 500—600 гр. въ мѣсяцъ. Подиръ освобождението на нашето отечество, Русското управление повика отъ нашата интелигенция хора на служба. Нѣкой тогава влѣзоха на служба, а нѣкои стѣдъ като се дигна оккупацията. Чини ми се, че всякой отъ насъ знае, че платитѣ си останаха сжщитѣ каквито бѣха подъ Русското управление. Имаше за това и причини, защото стана голѣма скъпотиа. Вие знаете, че и сега, съ исклучение на нѣкои малки нѣща, всичко което се продава на чаршията е скъпо; но тѣзи нѣща сж повечето за дукусъ а другитѣ нѣща не сж толкова скъпи. Ние знаемъ, че напредъ най-скъпитѣ учители бѣха по 8—10—12000 гроша, които съ сегашнитѣ пари струватъ по около 3000 фр. Други учители земаха по 50, 60 и най-вече по 100 лири. Сега пакъ се представятъ цифри 10—8 и 4000 франка. Азъ незнамъ какъ да сравня работата на единъ учителъ, който работи въ училището и е доволенъ съ 15,000 гр. съ единъ чиновникъ на когото се дава плата двойна и тройна. Обстоятелствата които сж около насъ ни каратъ да спестяваме и да апшелираме на партиотизмътъ на чиновницитѣ, които сж по-обезпечени и не сж изложени както учителитѣ всяка година да промѣняватъ своитѣ мѣста. Освѣнъ това чиновникътъ не се изважда отъ служба додѣто не се хване въ злоупотрѣбление. Тогава защо да бждатъ заплатитѣ по-голѣми, когато е възможно да бждатъ по-малки; Ако да туримъ сега въ началото си голѣми заплати на чиновницитѣ, то ще дадемъ поводъ съ това, за да се образува у насъ една особена класа, която ще интригува и която ще глѣда да се ползува само отъ службитѣ. Това явление въ нашия народъ трѣба да се отстрани още отъ самото начало. Азъ намѣрихъ за нужно да искажж тия общи думи, защото трѣба да имами предъ видъ обстоятелствата, които ни окръжаватъ,

и че за такива непредвидени случаи трѣба да имами двѣ пари въ рѣцѣтъ си. За това трѣба да бжде малко премислено въ платитѣ на чиновницитѣ. (Гласове Съгласни.)

Стамболовъ: Струва ми се, че като ще пристъпимъ къмъ частно разгтѣждане, добръ би било да обърнемъ внимание върху това, за което нѣкои г-да говорятъ то е за миналото. Но азъ ще кажж, че Турскитѣ наши купуваха Българскитѣ градове! За Търново се е плащало въ Цариградъ по 500000 гр. и мисля, че не ще глѣдаме да пристигнемъ до положението на турското време, за което се говори тука. Събранието трѣба да бжде справедливо, да направи едни заплати, които да принудятъ чиновницитѣ да правятъ както въ турското време. Това казвамъ особено за онѣзи г-да, които искатъ да се намаляватъ платитѣ. Азъ вѣрвамъ, че тия, които искатъ да се плаща на сждитѣ най-малко, ще бждатъ първи, които ще искатъ най-добри сждии. Трѣба да помислимъ, че ако не се плаща хубаво на сждитѣ, тѣ могатъ да се подкупватъ и народа ще пропаде, защото не ще харчи тогава 200 или 300 хил. фр. но ще му излѣзжтъ 2 или 3 мил. фр. За това нетрѣба нито много плата да имъ се дава, за да се развратяватъ, нито пакъ малко за да неможжтъ да си посрѣцнатъ разносцитѣ.

Велко Костовъ: Предговорившии иска да каже, да се даватъ на чиновницитѣ твърдѣ добри заплати за да служатъ твърдѣ добръ. Азъ пакъ казвамъ, че и двѣ плати да имъ дадемъ, ако тѣ неискатъ да служатъ честно пакъ нѣма да служатъ честно. Ние трѣба да глѣдаме да уменимъ разносцитѣ защото за дългъ и за заемъ нѣма ни нужда.

Стамболовъ: Азъ казахъ, че желая да не бжджтъ нашитѣ чиновници въ сжщото положение, както турскитѣ службани. Чоловѣкъ, който може да живѣе съ труда си, да пише прошения или да отвори бакалница ще предпочита да направи това отъ колкото да стане чиновникъ, защото ние глѣдаме на чиновницитѣ като на неприатели на господарството. Напротивъ, ако искаме да вървимъ напредъ ние трѣба да се стараемъ, щото най-способнитѣ и най-честни хора да заловятъ тѣзи мѣста, въ които може да се злоупотрѣблява. Злоупотрѣбления могатъ да станатъ отъ Окр. Началникъ, но най-много отъ сждитѣ. Има хора, които неискатъ нито една пара само да ги направятъ окр. началници или сждии. Има хора, които не сж имали ни петъ пари, и като сж станили сждии, за нѣколко мѣсяци сж направили по 4—5000 лири. Виждаме чоловѣци, които сж се турили само като почетни членове въ свѣтитѣ, изведжжж, спечелватъ чифлици и др. имущества. Въ Сърбия напр. на чиновницитѣ твърдѣ малко се плаща, но тамъ негонятъ чиновницитѣ които краджжтъ; тѣзи

хора ако не имъ стига платата, тѣ крадѣтъ. За това мислете и правете споредъ собственитѣ си убѣждения и разсуждения.

Славейковъ: Азъ нежелая да говоря но, пакъ ще говоря. Нежелаяхъ да говоря но, послѣдно-говорящия ни отдалечи отъ предмѣта. Моето намѣрение, когато изобщо казахъ нѣколко думи, бѣше за да може да се ръководи Народ. Съарание за платитѣ. Азъ казахъ, че никога нетрѣба да се скѣпимъ за платитѣ на чиновницитѣ. Всякой трѣба да признае, че това, което трѣба на чиновникътъ трѣба да му го доставимъ. Между чиновницитѣ ще има и добри и зли. Работата е за добритѣ чиновници, които трѣба да живѣятъ и да се представляватъ прилично съ званието си. За лошитѣ чиновници много думи станаха но тѣ пакъ ще съществуватъ. Малкитѣ плати и не сигурността на чиновницитѣ влияе на тѣхъ. Сѣщо и въ Сърбия не сѣ причина само малкитѣ плати, да крадѣтъ чиновницитѣ, но лошавото разположение. Ние имаме малко чиракѣжъ отъ турското правителство, но това не ще каже, че ни липсватъ хора съвѣстни и хора честни, които никакъ нежелаятъ да крадѣтъ и да злоупотребляватъ. Ние трѣба да глѣдаме, щото чиновницитѣ да иматъ сигурност въ своето положение, да живѣятъ прилично съ своето звание, да имаме честни хора и да имъ обезпечимъ положението. Заради туй нетрѣба да се скѣпимъ за да бѣдѣтъ платитѣ имъ прилични. Азъ съмъ на стари години станахъ чиновникъ, но нежелая да се увеличи платата на чиновницитѣ, макаръ да било и за мене.

Предсѣдателъ: Има още 6 души да говорятъ. (Гласове: исчерпано е.) Тогава ще почнемъ да разглѣждаме членъ по членъ, но преди да пристѣпимъ къмъ разглѣжданieto, давамъ 5 минути распусъ.

(Послѣ распусъ.)

Предсѣдателъ: Засѣданието се открива на ново. Г-нъ Докладчикъ слѣдвайте членъ по членъ.

Докладчикъ: Г-нъ Министръ 12000 (Приема се.)

Главенъ Секретаръ споредъ проектътъ 9000 фр., споредъ комисията 7000 фр.

Т. Станчовъ: Кога единъ Министръ земе 12000 то азъ мисля, че секретарѣтъ може съ 6000 да се задоволи, защото той ще има и помощници и писци. Предлагамъ да бѣдѣтъ 6000 фр.

Славейковъ: Азъ мисля, че опредѣлението на комисията е твърдѣ праведно: за това не бихъ желалъ да говоримъ по на татѣкъ. Ако има нѣкой да изрази нѣщо противъ цифритѣ, нека каже, но азъ не виждамъ нищо.

Стамболовъ: Г-да! знаете, че нашата държава е конституционна, въ която министритѣ често падатъ; и за това, до дѣто дойдатъ новитѣ мини-

стри, всичкитѣ работи водятъ главнитѣ секретари. Въ проекта бѣше казано 9000 фр. за главния секретаръ, но умалихми го на 7000 фр. ако се съгласява г. М-ръ, тогава нетрѣба да се вотира неговата цифра, но цифрата на комисията.

Мин. Стояновъ: Зехъ думата, да кажа нѣщо за тѣзи цифри. Въ комисията, казахъ на дълго, и отъ мнѣнията, които господствуваха, разумѣхъ, че неможе да се даватъ голѣми плати, и че положението на нашата държава е такова, дѣто да глѣдаме да кѣсами отъ платитѣ. Ако Н. Събрание не е въ разногласие съ комисията, тогава нетрѣба да губимъ време, за да говоримъ върху въпроси, които неможѣтъ да успѣятъ. Въ другата сесия може по хубаво да обмислимъ върху тѣзи работи, защото ще има практика. Сега обявявамъ, както за тѣзи, така и за други цифри, предоставямъ на Събранието да земе въ съображение нашето финансово състояние, но въ сѣщото време трѣба да земе въ внимание необходимостта, че ние трѣба да намѣримъ хора отъ вънъ България, които ние неможемъ да ги земемъ съ сила, както войска. Ако даваме такава заплата ще ги имаме, ако не, тогава ще бѣдемъ лишени отъ способни юристи.

Предсѣдателъ: Тогазъ на редъ е да се вотира цифрата, споредъ предложението на г. М-ра на правосѣдието, Приема ли Н. Събрание щото платата на главния секретаръ при М-вото на Правосѣдието да бѣде 9000 фр? (Не приема.) Който приема да си дигне ръката. (Никой не дига.) Слѣдователно остава цифрата на комисията. Приема ли Н. Събрание, щото платата на главния секретаръ при М-вото на правосѣдието да бѣде 7000 фр? (Приема.) Който не приема да си дигне ръката. 43 дигатъ, 59 приематъ. Приема се 7000 фр.

Доклад. Анневъ: Споредъ проекта 3 началници на отдѣленията, всѣки по 6600 фр. споредъ, комисията пакъ 3 началници по 6000 фр. — всичко 18000 фр.

Т. Станчевъ: По напредъ като възразихъ, на главния секретаръ да се плаща 6000 фр., забѣжихъ единъ отъ депутатитѣ, че той ще бѣде като началникъ на отдѣление, и ако м-ра отсъствува тогазъ ще го замѣсти. За туй това лице трѣба да бѣде достойно. Но сега чувамъ и за друпи началници, които сѣ тоже нуждни. За тѣхъ предлагамъ платата да бѣде 5000 фр.

Славейковъ: Ако слушаме г-да българското чувство, което всѣки отъ насъ има, че е по добръ по малко пари да се даватъ, азъ ще остана съгласенъ; и ако би-било възможно, да има началници съ 4000 фр. защо да даваме 5000 фр.? Но работата е, че трѣба да се ръководимъ отъ съображения. Думата е, че трѣба ние да имаме на умъ до-

бритѣ чиновници да възнаградимъ, защото ако искаме държавата да успѣва, трѣбватъ добри служащи и за това трѣба да имъ се дава прилична заплата. Азъ неказвамъ давайте много, но колкото е прилично; иначе не можемъ да намѣримъ добри чиновници. Ние трѣба да помислимъ добръ, че като депутати, нашата цѣль не е да обидимъ чиновничесвото и служащитѣ на държавата, но само да пазимъ да не имъ дадемъ излишни пари. Това не трѣба да го забравимъ, иначе ще влѣземъ въ противния пътъ. Азъ незная дали 6000 фр. сж много или 5000 фр. малко, но желалъ бихъ само да знаемъ колко е била понепредъ тѣхната плата. Ако е била преди 6000 фр., тогава пакъ толкова да остане.

Д-ръ Молловъ: Азъ незная, да ли Г. М-ръ е казалъ мотиви, колко началници трѣбватъ на отдѣленията. По напредъ бѣше единъ, послѣ двама, сега трима. Да ли се умножаватъ работитѣ на това М-во или сж други причинитѣ? Като имами предъ видъ, че касацията и висшата инстанция ще превзематъ нѣкои работи, които имаше преди М-вото, тогава работата на М-вото ще се умали, и азъ незная защо сж трима началници?

Мин. Стояновъ: М-вото никакви съдебни работи не глѣда, нито пакъ ще ги глѣда за напредъ. Работата се глѣдаше до сега въ касацията, тамъ ще се глѣда и въ бжджще, защото трѣба да се различава сжда отъ съдебната администрация, която принадлежи на Министерството. Азъ отъ начало още, ако помни почитаемий г. предговорившия, когато започенахми работата за сждопроизводството, много говорихъ, каква работа има да върши министерството и каква сждилищата. Ние сме свършили само една малка частъ на нашата съдебна администрация, а има още много да се рѣшава. Най напредъ имамъ само съдебни съвѣти и повече нищо; послѣ се притуря апелативния сждъ, най сетнѣ върховенъ сждъ. Днесъ се внасятъ институти на прокурори и послѣ институти на мирови сждии, които сж два внжни институти. Чрезъ прокуроритѣ М-вото на правосъдието добива възможность да слѣдва за дѣйствиата на сждилищата въ всичко, което пада послѣ тѣхното вѣдомство. Съ това още по-вече се умножаватъ работитѣ, като се отваря цѣль единъ новъ стрѣкъ по съдебнитѣ работи. Съ новитѣ учреждения натоварва се съ нови работи централното управление. Нататакъ се умножиха сждоветѣ съ 60 — 70 мирови сждии, и само слѣдването за тѣхното управление умножава работитѣ на централното управление значително, сравнителностъ съ предишнитѣ. Но освѣнъ това, Министерството на правосъдието има още работи съ законодателството. Има още много важни закони, които трѣба да се направятъ въ продълже-

ние на една или двѣ години, и ако м-рътъ остане съ малтъкъ персоналъ, тогава не може да свърши нищо, но ако има необходимия персоналъ, ще направи онова, което е възможно. Азъ повтарямъ да кажа, че като съмъ правилъ проекта за персонала на М-вото и сждилищата и като съмъ предложилъ тѣхната заплата, азъ съмъ ималъ въ видъ службата, и при всѣка цифра особно съмъ премислилъ върху нея преди да я внесж. Азъ съмъ се старалъ за най голѣмата економия, която мож. да направя, както въ числото на служащитѣ, така и въ заплата; а ако почитаемата комисия измѣни съ намаление заплатитѣ, тогава тя го прави заради нашето финансово положение. Колко ще получи съ това касание на М-вото на правосъдието, ще ни покаже самата парактика. Азъ оставямъ на Н. Събрание и на неговата проникателностъ, да види какво прилича.

Т. Станчовъ: Азъ мисля, че за числото на началницитѣ отъ М-вото на правосъдието не трѣба нито да се говори, защото знаемъ, че има много работа и нужно е да останатъ трима началници.

Д-ръ Молловъ: Ще забѣлѣжж само, че отъ този законопроектъ, представенъ отъ г. М-ра на правосъдието, виждамъ, че много работи преминуватъ на сждоветѣ отъ висшата инстанция. Това ме подбужда да попитамъ: Защо сж трима началници? Сега разбирамъ, че единъ началникъ има за мировитѣ сждии, другъ за обикновенитѣ а 3 за прокуроритѣ. Но като има още единъ главенъ секретаръ, тогава мисля, че двама началника сж доста: единъ по гражданскитѣ и другий по уголовнитѣ дѣла. Тѣ могатъ твърдѣ добръ да работятъ, което е нужно, но да имъ се смаляватъ заплатитѣ, За това несъмъ съгласенъ съ г. Станчова да се смалятъ платитѣ, защото тогава ще си търсатъ частни работи.

Мин. Стояновъ: Азъ само 2 думи ще кажа за обяснение, и мисля, че въ бжджще не ще бждж длъженъ да отговарямъ, ако нѣкой каже нѣщо не съобразно съ подходящия въпросъ. Г. Д-ръ мисли, че това е сждилище. Азъ повтарямъ, че съдебната администрация е свършено друго нѣщо.

Т. Станчовъ: Наший народъ ако има отъ нѣщо да се оплаква, то е, че бавно се глѣдатъ работитѣ; а колкото повече лица има, толкова поскоро ще се свършватъ работитѣ. Ние отъ това М-во не очакваме да сжди нѣкого, но да приготви добръ обмислени закони за въ бжджще; за това се изискватъ толкова хора, колкото да свършатъ такова нѣщо.

Д-ръ Молловъ: Чини ми се, че г. Станчовъ не разбира работата. Той говори съвсѣмъ за друго нѣщо. Азъ разбирамъ, че нѣма да се сжди въ М-то само ще се глѣда да върви работата редовно и да има прокурори на време. Колкото за това, че се

иска поскоро да се вършат работитѣ, то има да кажж, че колкото по малко сж хора, та толкова по бързо се върши, а колкото сж по много, толкова по спорно. Азъ отговарямъ на г. М-ра, че не разбирамъ така. М-вото на правосъдието да е сждилище, а зная, че е сждебна администрация. За това попитахъ небѣха ли доста 2 началника. Ако сѣг. М-ръ не е сѣгласенъ, тогазъ е другъ въпросъ, и не е въпроса на Сѣбранието.

Ковачевъ: Г. Молловъ обърна се съ запитване къмъ г-на М-ра на правосъдието: да ли сж по-трѣбни двама или 3 началници въ правосъдието, като зе предъ видъ, че има главенъ секретаръ и двама началници всичко трима, слѣдователно ще стигатъ. На това г. М-ръ отговори, че 3-ма сж необходими, защото има сега нови дѣла въ това М-во, има мирови сждии, прокурори, но каква ще бжде тѣхната работа колко работа ще иматъ въ годината, това самия М-ръ не знае. На празно иска Г. Д-ръ отговоръ отъ г. М-ръ. Ние се сега уреждаме и като приемемъ това, остая още една година да работимъ, тогава ще видимъ да ли сж много, или не, да ли трѣба съкращение, или умножение. За това трѣба да приемемъ бюджета, както го предлага г. М-ръ. Относително заплатитѣ, трѣба да помислимъ, можемъ ли да намѣримъ хора съ тѣзи плати, както ги предлага единъ отъ предговорившитѣ?

Тодоровъ: Този въпросъ ще го рѣши практика, колкото за персонала на Министерството на правосъдието. Г-нъ Министръ заяви въ комисия, че ако може, ще намали числото на началницитѣ, както и на другитѣ чиновници. За това трѣба да се обърне внимание къмъ цифрата на платитѣ.

Славейковъ: Отъ думитѣ на г-на Ковачова азъ дойдохъ до заключение, че трѣба да направимъ единъ опитъ и на годината ще видимъ, какво число е нужно. Напредъ бѣхъ азъ на друго мнѣние, но сега, ако излѣземъ отъ тази точка за опитъ, тогава мисля, не трѣба ли да земемъ сега двама началници и, ако на годината се покаже че не сж малко, тогава можемъ да прибавимъ. Слѣдователно, ако е работата за опитъ, може да приемемъ и двама, но ако е за довѣрие на г-на Министра, тогава е излишно да се говори. Споредъ менъ, въ всичкитѣ Министерства се умножиха дѣлата и тогава би трѣбало на всички да се умножатъ началницитѣ на отдѣленията. Ако проумѣвамъ работата, Министра на финанситѣ има най много работа, но не зная, да ли е умножилъ началницитѣ на отдѣленията. По правосждната частъ ще има прокурори и мирови сждии, че за прокуроритѣ не ще да има особено отдѣление, нито го е напомнилъ г-нъ Министръ и, азъ мисля, че е излишно. Преди имаше 31 окръжни сждилища, сега само 10. Ако 31 окръжни сжди-

лица се управляваха съ 2 началници, тогазъ мисля, че може да се управляватъ и 10 окр. сжд. съ 40 мирови сждии отъ 2 началници. Така щото, чиними се, че нѣма толкова налѣжаща нужда, дѣто да се умножатъ началницитѣ. Освѣнъ това, г-нъ Министръ заяви, че тия началници ще обмисляватъ закони и че ние имаме въ закони много нужда. Това е истина и, по крайней мѣтѣ, представиха се вѣче доста закони и най голѣмата работа се свърши. Заради това, азъ мисля, че сж доста 2 началници.

М-ръ Стояновъ: Менъ ми се чини, че г-нъ предговоривний заключава така, като ние направихме сега въ 20—30 дни нѣколко закона, тогава ще може и за напредъ да се работи. Г-да, това, което направихме сега, това не се прави тѣй. (Славейковъ: Не се прави, но се направи.) Ако е истина това, единъ пътъ могло е да стане така, защото имаше голѣма нужда. Въ бъдеще обаче, трѣба да правимъ по другъ начинъ и не можемъ да работимъ съ такава бързина. Само още това има да заява, че началницитѣ на отдѣленията, разумѣва се, до колкото иматъ способностъ, могатъ да направятъ закони, но въобще они си иматъ чисто административни работи, иматъ работа по текущитѣ дѣла: приематъ писма, изучаватъ ги, съставятъ инструкции и т. н. и иматъ сношения съ всичкитѣ сждебни учреждения. Днесъ има 60 мирови сждии, 10 окръжни сждилища, 2 апелации, и за всички тия трѣба да се надгѣдва. Централното управление ще има толкова работа, щото едва ли ще можемъ извърши онова, което е необходимо. Преди имаше 30 окр. сждилища — питамъ: имаше ли надзоръ надъ тѣхъ? Знаеха ли що вършеше всѣко отъ тѣхъ? — Отъ сега нѣма да си върви така. Азъ повтарямъ, че ако има много чиновници, това се изисква отъ положението на държавата, а не на Министра, който е предходяще нѣщо.

Райчо Поповъ: Азъ нѣма какво да кажа, но като членъ на комисията за бюджета ще заява, че комисията се е трудила, колкото е възможно по скоро да върши работата си. Съ всичко това имала е и скратяване, до колкото е могла и си е смѣтала, до каква степенъ може да достигне нашата хазна, и тѣй виждамъ, че 3,000,000 фр. остава дефицитъ. Този дефицитъ остава на васъ да видите, ще ли можете да го платите. (Предсѣдателъ: Къмъ предмѣта.) Второ, искамъ да отговоря на г-на Ковачова. Азъ легистъ не съмъ, не познавамъ толкова законитѣ, но при всѣчко зная, кога се сждятъ сждницитѣ, може ли да фигурира онзи сждникъ, като е претендаторъ въ сжда? (Гласове: На предмѣта!) Да ли сждницата не сж предмѣтъ? Тука има чиновници, които рѣшаватъ тѣзи сждба за себе си; тука сждията интересура страната въ своето дѣло.

Азъ питамъ: може ли интересираната страна да рѣшава за себе си?

Икономъ Попъ Тодоръ: Въ представения проектъ се казва, че ще има 3-ма началници, но трѣбало би да се докаже, да ли сж 3-ма нужни. При това се каза, че они ще правятъ закони; но азъ не можъ да имъ припиша такава длъжностъ. Друго нѣщо е, че тѣ ще съставятъ писма, инструкции, както разбрахъ отъ обясненіята отъ г-на министра на правосъдието, и това е работа машинална и стереотипическа. За числото нѣма да говоря нищо, но кога е за заплатата, тогава, мисля, 5000 фр. сж достаточни; защото съ 5000 фр. ще се намѣржатъ хора, които разбиратъ отъ писмо да го исправятъ и препроводатъ. Азъ не знаа, да ли ще иматъ по-тежка работа, отъ колкото единъ учителъ. За това трѣба да се ограничимъ върху заплатитѣ и, мисля, като е това машинална работа, тогава ще стигатъ 5000 фр.

Стамболовъ: Струва ми се, Събранието знае, че г-нъ Министръ е отвѣтенъ, ако работитѣ върватъ добръ или не. Ако той намира, че за да върви добръ работа, трѣбать трима началници, тогава нека бжджтъ трима; ние съ всичко, което говоримъ, показваме, че нищо не разбирами и тогава защо говоримъ?

Славейковъ: Малко странно ми се види предложението на г-на Стамболова, защото той каза, като г-нъ Министръ е намѣрилъ, че 3-ма души можтъ да свършатъ работата, трѣба да оставимъ така. Но азъ питамъ; ако министра намѣри за добро, че 12 души трѣбать, тогава трѣба ли да ги приемемъ? (Веселостъ.) За заплатитѣ не съмъ противенъ, както предлага комисията; но за числото съмъ противенъ, защото азъ не разумѣвамъ, какъ може да бжджтъ 3-ма началници на 3 стрѣкове, когато тѣзи стрѣкове не сж опредѣлени. Наистина по правосъдието азъ не знамъ хичъ и по администрацията много съмъ босъ, но при всичко това повтарямъ, че не разбирамъ онова, което се каза горѣ. Азъ бихъ приелъ единъ началникъ на 10 окржж. сждилища, единъ на прокуроритѣ, единъ на мировитѣ сжди. Само бихъ се поспрѣлъ да помисля за 10 окр. сждилища, да ли трѣба единъ началникъ. Но това не е толкова значително, само казвамъ, ако можтъ двама, за опитъ да се оставятъ и да имъ се прибави единъ секретаръ. Ако пакъ Народ. Събрание намира мнѣнието на комисията сходно, тогазъ да ги приемемъ. Само не бихъ желалъ да намалимъ платитѣ имъ на 5000 фр. Единъ началникъ на отдѣлението, като тукъ тежко може да се прехрани съ 5000 фр. и освѣнъ платата нѣмать отъ друго мѣсто да откраднатъ, нѣщо, което може да прави този, който се намира въ администрацията. (Веселостъ.)

М-ръ Стояновъ: Азъ казвамъ, че единъ началникъ е за прокуроритѣ, другъ за сждилищата и третия за отчетното отдѣление. Колкото за това, че тѣ не можтъ да крадатъ, както другитѣ по администрацията; менѣ ми се чини, че е една язва за едно общество да има кражба, и съ ужасъ трѣба да глѣдаме да се случаватъ тѣзи работи, които съсипватъ обществото, и турватъ въ твърдѣ лошо положение държавата; защото не може нищо да напредва, но всичко върви назадъ. Върху тия нѣща трѣба всички да бдимъ и можемъ да бдимъ, защото имамъ свободенъ печатъ, съ който можемъ да се боримъ противъ слабостта и страстѣта на човѣчиската природа и противъ болеститѣ, които се зараждатъ въ едно общество.

Д-ръ Молловъ: Слѣдъ думитѣ на г-на министра на правосъдието и г-на Славейкова дойдохъ къмъ убѣждение, че 2 началници на отдѣленията ще вършатъ работа. Разбрахъ, че единъ трѣба за окржжнитѣ сждилища, другъ за прокуроритѣ. Подъ окржжнитѣ сждилища се намиратъ и мировитѣ сжди и единъ началникъ за тѣзи сждилища може да върши работа. Казва се, че 3-ий началникъ трѣбалъ за счетното отдѣление; чини ми се, като има главенъ секретаръ за счетното отдѣление, тогава не трѣба особенъ началникъ, но че стига единъ секретаръ, който да смѣта. Тѣй, щото, по мое мнѣние, 2 началника съ единъ секретаръ можтъ да вършатъ всички работи.

М-ръ Стояновъ: Азъ не казахъ „счетно отдѣление“ но „отчетно отдѣление“. Въ законѣтъ, който приехми, има отчети по сждебната частъ. Въ това отдѣление трѣба да се водатъ всички плати по тѣзи работи: кому трѣба да се плати, колко и пр. Това се приготвя цѣлъ мѣсець и който знае, какви сж тѣзи работи, той ще се съгласи, че трѣба единъ особенъ началникъ за тѣхъ.

Стамболовъ: Азъ мисля, че всѣки трѣба да говори нѣщо ново, а не да си критикуваме единъ други. Представете си г-да, че само още 5 дни има да трае Събранието, и ако вървимъ така, ще се свърши сессията, безъ да успѣемъ да разглѣдаме бюджета. Ако нѣма кой нѣщо ново да предложи, тогава по добръ е да се свърши препирнята върху този въпросъ.

Славейковъ: (Гласове: Исчерпано е.) И азъ ще кажа за да бждемъ съгласни, че въпросѣтъ е изчерпанъ. Но азъ ще кажа само една дума на г-на предговорившия: ние сме въ дѣло и ние „не лаемъ на сѣнка“.

Бръшляновъ: Г-нъ Славейковъ каза, че по частѣта на правосъдието е много босъ, при всѣ това довольно много говори по този въпросъ. (Веселостъ.)

Славейковъ: И то зашто отъ говорившиѣ

май свички бѣха и по боси — но въ бѣдѣ съ ботуши желая да видѣ и г-на Бръшлянова, съ ботуши, когато ще говори. (Веселостъ.)

Председатель: Тогава на редъ е числото на началниците. Приема ли Народ. Събрание, щото въ Министерството на правосъдието да бѣдѣт 3-ма началници? (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (20 души дигатъ.) Слѣдователно приема се. Сега за заплатата, която споредъ проекта е 6600 фр. Приема ли Народ. Събрание, що заплатата на началниците при Министерството на правосъдието да бѣде 6600 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Никой.) Дохожда мнѣнието на комисията. Приема ли Народ. Събрание платата на началниците да бѣде 6000 фр.? (Не приема.) (57 противъ и 53 за.) Слѣдователно по много сж противъ и пада мнѣнието на комисията. Тогава остава 5000 фр.

Докл. Анневъ: 2-ма подначалници, всѣки, споредъ проекта по 4200 фр., споредъ комисията по 4000 фр. равно, всички 12,000 фр.

Тодоровъ: До сега сж получавали 3000 фр. и никой не се е оплаквалъ. Слѣдователно може да остане 3000 фр.

Наумовъ: Азъ мисля, че отъ 5000 до 3000 има голѣма разлика. Трѣбало би да остане 3600 франка.

Грънчаровъ: Трѣба да се земе въ внимание, че тия чиновници живѣятъ въ столицата, а не въ другъ градъ. Началниците като получаватъ 5000 фр. и споредъ платитѣ тогава на редъ е 3000 за подначалниците, както и до сега е била. Но да земемъ предъ видъ, че ще служатъ въ столицата, дѣто 3000 фр. сж малко; трѣба 3600 фр.

Велко Костовъ: Миналата година ако е било скъпо, то за напредъ ще бѣде въ столицата най ефтино.

Тодоровъ: 3000 фр. сж опредѣлени още отъ време на руската оккупация и имъ бѣше достатъчно; слѣдователно не зная коя е причината да имъ качимъ платитѣ. Продуктитѣ не сж толкова оскъпени, за да имъ се повишатъ платитѣ. (Гласове: Да се вотира.)

Председатель: Понеже не стана никакъ дума за числото на подначалниците, азъ ще дамъ на вотиране платитѣ имъ. Споредъ проекта сж 4200 фр. Приема ли Народното Събрание да бѣде 4200 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Тогавъ: приема ли Нар. Събрание да бѣдѣт 4000 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Малцина.) 3-то мнѣние е 3000 фр., а 4-то 3600. Приема ли Народ. Събрание да бѣде 3000? (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Малцина.)

Докл. Дановъ: Единъ архиваръ; споредъ проекта 4500 фр., споредъ комисията 3000 фр.

Грънчаровъ: Архиварѣтъ държи въ редъ книгитѣ въ Министерството. Той нѣма толкова работа, както подначалника и началника. За това и платата трѣба да е по малка отъ оная на подначалника. Стига 2400 франка, или 200 франка въ мѣсець.

Даскаловъ: Напротивъ архиварѣтъ има по много работа, отъ колкото подначалника, защото трѣба да знае всѣко дѣло и трѣба да го намира изведнажъ, когато Министра, и ли началника, както и подначалника му го поискатъ. Ако остана 3000 за подначалниците, трѣба и за него толкозъ да бѣде.

Тодоровъ: Архиварѣтъ трѣба да знае бюрокращията, да знае архивния редъ. Сега получава 3000 фр., слѣдователно да остане пакъ толкова.

Славейковъ: Азъ мисля, че не е вѣрно, че архиварѣтъ получава 3000 фр. но 3600. Но трѣба да имамъ предъ видъ нѣщо, което е правилно, че като се смалѣтъ платитѣ на подначалниците и на началниците, тогава, само по себе си се разбира, и неговата плата ще бѣде по долу. Азъ бихъ казалъ, че 2400 фр. сж достатъчно.

Председатель: Има 4 мнѣния. Първото е по проекта. Приема ли Народ. Събрание щото платата на архиваря при Министерството на правосъдието да бѣде 4500 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Приема ли Народ. Събрание да бѣде 3000 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (57 противъ, 49 за.) Тогава остава 3-то мнѣние 2400 фр. Приема ли Народ. Събрание платата на архиваря при Министерството на правосъдието да бѣде 2400 фр.? (Приема.) Който приема да си дигне ржката. (50 дигатъ, 47 сѣдатъ.)

Докл. Анневъ: (Чете.) 1 регистраторъ, споредъ проекта съ 3400 фр., споредъ комисията 2800 фр.

Председатель: Желаетъ ли нѣкой да говори?

Тодоровъ: Азъ желая да остане споредъ платата на архиваря; защото неговата работа не е по тежка.

Председатель: Ако нѣма никой да говори, тогава да гласоподавами.

Велко Костовъ: На мнѣние съмъ, заплатата да му е както на архиваря.

Ковачовъ: Азъ пакъ ще се повърна на първата забѣлѣжка, която казахъ въ начало и която доведе Народ. Събрание въ малко негодование. Тука е думата за управлението. Министерството предложи бюджета съ тии и тии плати; комисията каза: трѣба да бѣдѣт по 200 по 300 фр. по доло

всички плати. Но на какво основание? Не е мотивирано, защо е смалила комисията заплатитѣ; да ли сж замѣнеи длъжноститѣ? И ние гласоподавами безъ да знаемъ, какво ще върши архиваря или регистратора. За това желалъ бихъ да не вотираме никакви цифри, до дѣто не чуемъ мнѣнието на комисията. Ние трѣба да удовлетвориимъ 121 чл. отъ Конституцията, който гласи: (Чете го.) Това е Конституция, това е свещѣнно евангелие за насъ; тука е интересенъ, важенъ въпросъ, и знайте г-да, ако намалимъ значително платитѣ, тогава много хора ще се откажатъ отъ службитѣ. Тогава ще настане въпросъ, какъ ще управляватъ нашитѣ министри държавата? Ние ще дойдемъ до тази точка, дѣто г-да Министри ще кажатъ: споредъ този бюджетъ не можемъ да управляваме и се отказваме. За това, повтарямъ, безъ да чуемъ обясненията на комисията, да не вотираме нищо.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че Народ. Събрание е разбрало своята задача така, както да бжде всичката му обязанность само да помалѣва платитѣ. Ние се събрахме да правимъ закони и да контролираме правителството, да ли добръ управлява или не. Но какъ ще управлява Министерството, като не може да намѣри хора съ такава малка заплата? Това е много лесна работа да съкратяваме. Просто и ние представихме бюджетътъ на бюджетарната комисия, на която е възложено пълното довърше на Народ. Събрание. Но въпросътъ нито комисията, нито Народ. Събрание не сж си го разяснили, а просто смалѣватъ платитѣ. Тогава Народ. Събрание ще дойде до това, че утрѣ само да назначава чиновници; (Гласове: Това ще стане) и само мисли, какъ да намалимъ платитѣ! Г-да, слѣдствието на това е много просто и намъ не предстои нищо друго, освѣнъ да си съберемъ цървулитѣ, и да си отидемъ. Народ. Събрание трѣба да попита: могатъ ли Министритѣ да намѣрятъ чиновници съ такава плата, или не? Може ли да се смали числото на чиновницитѣ, или не може? Но безъ да пита, а да съкратява само, тогава може да рѣшите да се даде по 1000 франка на годината и вие ще видите, какво ще излѣзе отъ това. Питамъ Ви: може ли да искате, ние да отговаряме за това положение? Наистина бюджетътъ има 23 милиона фр. доходъ, а разноски по голѣми. Азъ турамъ 23 милиона, но приблизително. Може да стане по много, може да достигне до 25 милиона. Но ако мислите доброто управление да състои само въ съкратяването на платитѣ, тогава да ги съкратяваме.

Велко Костовъ: Напълно съмъ съгласенъ съ г-на Министра, като казва, че не иска да отговаря утрѣ, да ли може да намѣри чиновници. (Гласове: По високо.) Но въпросътъ е, отъ дѣ пакъ ще на-

мѣри платитѣ, като има дефицитъ? Народътъ е още босъ и голъ и мнозина нѣматъ нито една крава у дома. Тогава, ако има хора патриоти, нека се задоволятъ съ малка платка и на народа да помогнатъ.

П. Станчовъ: Искамъ, г-да, да се въздържамъ да земамъ участие въ дебатата, но ще кажа, че думитѣ на г-на Министра на финанситѣ сж твърдѣ справедливи. Економията разбираме всички. Зная, че г-нъ Министръ както и комисията смѣтаха, до колко могатъ да се намалѣтъ платитѣ. Ние знаемъ, какво е положението на нашитѣ финанси. Като е тъй, вѣрвамъ г-да, че комисията, която избрахме, не е била толкозъ заслѣпена, да дава голѣми заплати. Тя е засѣдавала, въстояние на 20 дена, до 15 пкти и преобрѣщала е може би до сто пкти листоветѣ на финансовия отдѣлъ. Единъ отъ предговорившитѣ обрѣща нашето внимание върху положението на народа, че билъ босъ и голъ, че пѣмалъ волове нито крави и тъй нататѣкъ. Тогазъ послѣдний ораторъ може да знае, че народа нѣма волове, но ние, г-да, кога говоримъ, да говоримъ като депутати въ законодателното Събрание; да не мислимъ това, което може да мисли въ едно село старейшината, или другъ нѣкой. Ние трѣба да постѣднемъ по обширно на работата. Но сега всѣки смѣта, колко гроша се харчатъ и мислятъ, като тѣ харчатъ 9 гроша на день, тогава ще стигнатъ на Министра 5000 фр. на година. (Гласове: На предмѣта!) Говоря, г-да, като патриотъ, (Шумъ) и имамъ българско сърдце за този народъ. (Шумъ.) Моля ви се! Когато съмъ азъ учителствувалъ 7—8 год. и азъ съмъ работилъ като учителъ за 5000 гр.; но да земемъ г-да, че положението е сега съвѣмъ друго и послѣдствие на войната, цѣнността на всѣки единъ предметъ въ отечеството ни е съвършено друга. Смѣтамъ г-да, че тогава единъ човѣкъ на день можеше да харчи по 5 гр., а сега е принуденъ петъ пкти по петъ. Кои сж причинитѣ, всички ги знаемъ. Още това има да кажа г-да, да бждемъ търпеливи и да не се обиждаме, че ако е единия на противното мнѣние, но трѣба да слушами и противната страна когато говори. Искамъ да кажа, когато имамъ предъ видъ даванетоъ плати, да не довеждаме въ затруднително положение Министерството, което е излѣзло отъ помежду насъ. Ние на истина трѣба да смѣтаме тоже положението на нашитѣ финанси. Когато чухме, че въ бюджета се представлява 25 милиона франка доходъ, то трѣба да земемъ въ внимание, че отъ миналата година имаме недоимокъ 11 милиона франка.

Славейковъ: Тръгнали бѣхми и не зная какъ се спрѣхми. (Веселостъ.) Каза се една дума и обърнахме колата. Понапредъ всички говорихми,

че трѣба да имами предъ видъ дефицита; и дълго се говори, че трѣба да се отнасями съвѣстно и да премислиме, какъ може да помогнемъ и да избѣгнемъ дефицита, но управлението да бѣде добро и прилично. За насъ добрия вървежъ на управлението е поскѣпъ, отъ колкото да бѣдѣтъ нѣколко стотини франка по много въ хазната. Азъ казахъ понапредъ, че не трѣба да бѣдемъ скѣпи, но да даваме колкото трѣба и дѣто трѣба. Една дума ни направи голѣмо впечатление, като единъ ораторъ каза, че чиновниците трѣбало да работатъ съ патриотизмъ, за да има всѣки единъ селенинъ кравичка. Г-да! това е унижително. Всѣки отъ насъ трѣба да бѣде патриотъ, но да не излиза отъ приличието. Колкото за онѣзи, които искатъ да намалятъ платитѣ, азъ мисля, че ние трѣба да се покоряваме на болшинството. При всичко това ние не трѣба да убиваеми чиновниците и не трѣба да забравяме интереса на народа. Ако до сега е станало отстъпление отъ тѣзи правила за умѣренность, за напредъ трѣба да се държимъ за правилата на умѣренността.

М-ръ Каравеловъ: На менѣ лѣжи най голѣмата обязанность да получавамъ въ хазната колкото се може по много, а да давамъ изъ нея колкото е възможно по малко. Така щото нѣмамъ нищо противъ умалаванieto. Но ако направимъ умаление, ще излѣзе лошо впечатление. Добро е да мислимъ, какъ да умалимъ, но непременно да намаляваме, това е лошъ пѣтъ.

Стамболовъ: Струва ми се, че нѣмаше да се препирами толкова дълго, ако нѣмаше по между насъ хора, които искатъ да намаляватъ платитѣ, и съ това да си придобиватъ популярность. Ако е имало нѣщо за помалаване, тогава би го направила комисията, въ която имаше 18 представители, и въ която присѣдствова и Министръ и го разгѣда на дълго и широко. Ако нѣма да вѣрваме на комисията, защо е избираме?

Предсѣдателъ: Азъ мисля, че всѣки може да си дава мотивитѣ, защото смя тука всички депутати, всички имами еднакви права.

(Славейковъ иска да говори. Гласове: Въпросътъ е исчерпанъ!)

Предсѣдателъ: Тогазъ ще се даде на гласуване платата на регистраторъ. Има 3 мнѣния: споредъ бюджета 3600 фр. Приема ли Народното Събрание платата на регистратора въ Министерството на правосъдието да бѣде 3600 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Малцина.) Сега иде мнѣнието на комисията. Приема ли Народното Събрание да бѣде 2800 фр.? (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (40 противъ, 59 за.)

Докл. Анневъ: (Чете.) Споредъ проекта 3-ма

старши писари, по 2000 фр. Споредъ комисията тоже 3-ма по 1800 фр.

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да говори? (Нѣма.) Тука има двѣ мнѣния: споредъ проекта 2000 фр. Приема ли Народното Събрание на 3 старши писари да бѣде платата 2000 фр.? (Не приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Вишегласие.) Остава мнѣнието на комисията 1800 франка.

Докл. Анневъ: Трима младши писари, споредъ проекта по 1500 франка, споредъ комисията 1200 фр.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание на младшиятъ писари да бѣде платата по 1500 фр.? (Не приема.) Тогава остае мнѣнието на комисията 1200 фр.

Докл. Анневъ: Двама разсилни споредъ проектътъ по 900 фр., споредъ комисията по 600 франка.

Г. Геровъ: По 600 фр. е много малко. Предлагамъ по 750 франка, защото въ София не може единъ разсилни да преминува съ 3000 гроша.

Храновъ: Азъ съмъ на мнѣние, щото работата да може да се поусѣпши, да не се задаватъ 3 мнѣния, а просто само мнѣнието на проекта и мнѣнието на комисията. Инакъ не трѣбаше да избирами комисия.

Славейковъ: Не мож да се съгласа съ предговорившиятъ, защото тогава нѣма да се гласоподава. Намалението стана и за другитѣ службашии. На разсилниятъ едва ли стигатъ 3000 гр., комисията е зела това въ внимание; но, мисля, като се остановатъ платитѣ, тогава на разсилниятъ, трѣба да бѣде и вътрѣ въ столицата и на вънъ сѣщо. Ако даваме на едни по много, тогава ще обидимъ другитѣ. За това мнѣнието на комисията е най умѣренно.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че разсилниятъ е единъ човѣкъ като жандаринъ. Жандаринътъ има 600 фр., тогава стигатъ и за разсилниятъ 600 фр.

Предсѣд.: Приема ли Н. Събрание платата на разсилниятъ да е 900 фр.? (Неприема.) Който неприема да си дигне ржката. (Вишегласие.) сега иде второто мнѣние 600 фр.? (Приема.) Който неприема да си дигне ржката. (Малцина.)

Доклад. Аневъ: (Чете): Споредъ проекта непредвидени разноси 100,000 фр. Споредъ комисията сѣщо.

Д-ръ Минчовичъ: Желая комисията да даде обяснение, защо ненаправи измѣнение на тѣзи цифра.

Т. Станчовъ: Единъ събратъ, на основание на конституцията, казва, че всѣки депутатъ, като прави предложение, трѣба да даде и мотиви. Заточа

трѣба и единий и другий да кажѣтъ, по какви причини сж 100,000 фр? Ние можемъ да отстъпимъ и 200,000 фр., Защото, ако не се похарчатъ, оставатъ тамъ. Но въпроса е защо се отстъпватъ.

Михайловскій: Тѣзи разноси се турятъ за това, като за непредвидими нѣща, защото ние не можемъ да бждемъ пророци, да казвами какво може да се случи. Направи се на пр. ревизия по работата на сждилища та, но ние не можемъ да предвидимъ всичко това. Трѣба да знаемъ, че тѣзи пари се харчатъ съ оправдателни документи: сир.: Ако единъ чиновникъ се проводи въ едно сждилище да направи ревизия, разумѣва се, че това ще бжде съ прогонни и той ще предложи оправдателенъ документъ. Но едно нѣщо азъ бихъ съвѣтвалъ да го направимъ; туй е, да се запрѣти да се дава възнаграждение на чиновниците. (Гласове: Не сж се давали!) Имаше по отнапрешното М-во награждение. Може да се дава, но на жандармитѣ, когато рискуватъ живота си.

М-ръ Стояновъ: Когато разгледяхми законътъ за сждо-устройството, иматъ честта да съобща, че по този строй, който дава на нашитѣ сждилища, ако искаме да ги възвисимъ до извѣстна степенъ и да донесемъ по голѣма гаранция на нашето общество, още тогава съобщихъ, казвамъ, че нашето положение е такова, щото имаме нужда отъ хора специалисти, които да додатъ съ нуждни тѣ теоретически и практически познания по правосъдието, за които работи нашитѣ хора сж още малко за сега. А като въ настояще време нѣмаме такива хора, особено за това устройство, което дава днесъ на нашата сждебна организация. изисква се непременно да прибѣгнемъ до съдѣйствіето на външни хора, които иматъ и теоретически и практически познания по тѣзи частъ. За това разумѣва се искатъ се по голѣми разноси. когато виками нѣкого си отъ друга земя, трѣба да му дадемъ и пари да дойде. Той има право да търси особенни условия и дава му се по голѣма плата, отъ колкото за мѣстнитѣ хора. Затова колкото и да глѣдахъ да даваме помалки плати, а неможахми да ги умалимъ повече, защото имахъ предъ видъ тѣзи важни причини. Азъ съобщихъ на комисията тѣзи мотиви, която, като призна тѣхнитѣ основания, приеги и се съгласи съ това. Нататакъ трѣба да знаемъ, че може да стане въпросъ за числото на мпро-витѣ сждии. Днесъ ги има 57, може би утрѣ да стане нужда още отъ повече и, разумѣва се, че трѣба и за това да имаме предъ видъ разходѣтъ. Ако се опредѣлятъ още 10 подобни сждилища и ще трѣбатъ по 5 или по 4000 фр.;, ето вѣче половината отъ кредита. Тѣй сжщо трѣба да се глѣда и на приглашението на хората. Ние незнаемъ да ли ще дойдатъ и колко 10 или 15. Може никой да не дойде. Ето

и съ това се отстранава кредита. Може да се случи и то имаме предъ видъ, ако има възможность, щото нашитѣ сждилища да бждѣтъ подготовени по добръ за тѣзи длѣжностъ. Заради това, ще се приглашаватъ въ столицата по единъ отъ всеѣки сждъ, по 2—3 мѣсеца, да се направи практическата школа за сждитѣ. За това, по тѣзи причини. туритѣ сѣмъ такава сума за извънредни разноси. Ако не се похарчатъ, ще останатъ за доходъ на хазната; а ако нестигнатъ, тогава въ бждища та сесия пакъ ще се искатъ.

Славейковъ: Има да кажа на Г-на Д-ра Минчовича, че комисията не представи никакви мотиви, защото се съгласи съ Г-на Мра. Освѣтъ това, съгласи се толкова по лесно, защото, ако не се похарчатъ всичкитѣ пари ще останатъ. А при всичко М-вото трѣба да има непредвидени суми, за които сж отговорни М-ри тѣ и за всички ще има оправдателни документи. (Гласове: Съгласии.)

М-ръ Каравеловъ: За да успокоимъ повече Н. Събрание за тѣзи расходи, ще прочетъ 103 чл. 6 алинея отъ конституцията; която казва за работитѣ, които Н. Събрание има да върши. (Чете.) За тѣзи разумѣва се, че ще дойдѣтъ въ контролната палата, която ще ги представи на право на Н. Събрание. Съ тѣзи немогѣтъ да ставатъ злоупотрѣбления.

Т. Станчовъ: (Иска да говори: Гласове. Исчерпано.)

А. Цановъ; Иска да говори. (Гл. Исчерпано.)

Предсѣд: Тогава да гласуваме. Приемали Н. Събрание, щото да се оставатъ за непредвидени разноси на М-вото на Правосъдието 100,000 фр.? (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой.) Желаетъ ли Н. Събрание да продължимъ разискванията? (Желаетъ.) Но желаетъ ли 5 минути распускъ? (Желаетъ.) Давамъ на 5 мин. распускъ.

(Послѣ распусесть.)

Предсѣдатеъ: Засѣданието се открива изново. Докл. Анневъ: (Чете:) Върховний Кассационний Сждъ.

1. Предсѣдатель, споредъ проекта 12,000 фр. споредъ Комисията 10,000 фр.

Г-нъ Геровъ: Г-да, като се дава на министрътъ 12,000 фр. Азъ мисля, че за предсѣдательтъ на Върховния Сждъ е довольно 8,000 фр.

Грѣнчаровъ: Въпросътъ е за предсѣдательтъ на Върховния Сждъ. Ние синца разбираме какво важно мѣсто той занимава. Той е туку-рѣчи като единъ министръ, защото Върховниятъ Кассационний Сждъ ще наглѣдва сждебнитѣ отношения на всичкитѣ сждилища. Въ него ще се разгледѣтъ: както проекти за сждоустройството, така и най важнитѣ сждебни въпроси. Ако искаме да повисимъ важностьта на това сждилище, трѣба да изберемъ се чиновници или лица, които съставляватъ такава сждилище, трѣба да бждѣтъ лица специалисти

по тая частъ и трѣба да бждѣтъ лица способни до изискуемата стѣпенъ, за да могатъ да вършатъ такава една служба, като тази въ Върховний Кассационний сѣдѣ. Колкото за председателя, мисля, че трѣба да го търсимъ отъ вънъ, защото едвамъ ще го намѣримъ у насъ; а такъвъ чловѣкъ за да настанимъ, трѣба да му платимъ добръ. 8000 фр. за председателя на Върховния касационний сѣдѣ, на това не трѣба даже никой да се съгласи. Това е плата доста малка катоземемъ предъ видъ, че на единъ главенъ секретаръ при министерствата се плаща 7,000 фр. За това предложението на Комиссията е доста намѣсто, но отъ моя страна азъ казвамъ, че може да бжде и 9000 фр. и това ще бжде най-сгодна плата. (Гласове: Не.)

Патю Поповъ: Приемамъ думата на негова милость, че наистина 8000 фр. е малка плата за председателятъ на Върховний Сѣдѣ. Но ако би билъ отъ онѣзи хора, които сж днесъ, то не чини нито 7, нито 5000 фр.

Мин. Стояновъ: Колко струватъ онѣзъ, които сж днесъ, то е другъ въпросъ. Днесъ вотираме бюджетътъ, въ който се предлага за председателятъ на Върховний сѣдѣ 12.000 фр. Комиссията предлага 10,000 фр., а нѣкои други предлагатъ по-долу. Вотъ това ни е предмѣта!

Г. Геровъ: Г-нъ Грънчаровъ каза, че заплатата на председателятъ на Върховний Кассационний сѣдѣ трѣбало да бжде 9000 фр. Но, г-да, не трѣба да забравяме, че 9000 фр. правятъ 45,000 гр. и какъвъ е той търговецъ, който да печели 45,000 гроша? Да не смѣтаме за малко тия пари, защото ще дойде време, когато тия 45,000 гроша ще ни струватъ много. За това азъ мисля, че 8000 фр. сж довольно.

Мин. Стояновъ: Ако глѣдами отъ тази точка на зрѣнието, кой какво печели, какво печелятъ търговциѣ, и какъ бѣше Българскиятъ народъ преди войната, това е съвсѣмъ друго нѣщо, защото сега сми българска държава и въ такава длѣжни сми да имаме добри сѣдове. Но ако глѣдами, че едн-колко франка правятъ едн-колко гроша, това е тукурѣчи съвсѣмъ неумѣстно. Каго трѣба да имаме сѣдилище отъ послѣдния инстанция, отъ което зависи сѣдбата на чловѣка, то въ какво положение ще туримъ основата на нашето правосѣдие, ако Върх. сѣдѣ не е устроенъ добръ? Знаете ли, че низкитѣ плати при сѣдилищата сж главната причина за злоупотрѣбленията и затрудненията, и много хора, които могатъ да служатъ въ сѣдилищата не щѣтъ да влазятъ въ тѣхъ, но отиватъ по много въ администрацията, тѣй щото не е възможно е, да намѣримъ специалисти хора нито отъ вънъ нито отъ вътрѣ, които сж способни.

А. Цанонъ: 8000 фр. сж много пари, но ка-

то поглѣднемъ на работата, чини ми се, че трѣба да обърнемъ внимание на това. Комиссията предложи най-напредъ 9000 фр., но като размисли, каква важна работа има председателятъ на Върховний сѣдѣ, направи ги 10,000 фр.; а ние не трѣба да бждемъ толкозъ скѣперници въ това отношение. (Гласове: съгласни.)

Грънчаровъ: Г-нъ Геровъ смѣта на грошове, но ако да би смѣталъ на пари, то щѣше да излѣзе още повече. Той каза, че търговецъ съ 45,000 гр. е много нѣщо; но като искаме да смѣтаме, азъ ще кажа, че има и такива търговци, които иматъ милиони. Ние трѣба да обърнемъ внимание на службата, а не на търговията; трѣба да глѣдами каква е службата, а не да смѣтаме на грошове. Азъ като предложихъ 9,000 фр. мисляхъ, че най-малко трѣба да бждѣтъ 9,000 фр. и не съмъ противенъ, ако сж повече, но съмъ противенъ, ако сж по-малко отъ 9,000 фр.

Минко Радославовъ: Именно това щѣхъ да кажа: кой е подбудилъ г-на Грънчарова да предложи 9,000 фр. когато развива всичкото си краснорѣчие, за да докаже, каква важна длѣжностъ има председателятъ на Върховний сѣдѣ? Комиссията е вѣче смалила 2,000 фр. по-долу, а той предлага още по-малко.

Тодоровъ: Ако да земемъ въ внимание положението на нашето Княжество отъ кѣмъ финансовална страна, то трѣба да имаме предъ видъ най-високото сѣдебно мѣсто и да го отличимъ съ добра заплата, защото за малка плата нѣма да намѣримъ достойни хора. Но при това не трѣба да забравяме нашето положение и трѣба да даваме, колкото можемъ. Азъ намирамъ за достатъчно 9,000 фр.

Председателъ: Тогава предлагамъ на гласоподавание.

Грънчаровъ: Азъ се отказвамъ отъ своето предложение.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание щото заплатата на председателятъ на Върховний сѣдѣ да бжде 12,000 фр.? (Неприема.) Който приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Миѣнието на Комиссията гласи 10,000 фр., приема ли Народ. Събрание да бждѣтъ 10,000 фр.? (Приема, неприема.) Който неприема да си дигне ржката. (48 души дигнаха. Шумъ и разногласие.) Ако желае Н. Събрание още единъ пътъ да се вотира. Приема ли Народ. Събрание заплатата на председателя на Върх. сѣдѣ да бжде 10,000 фр.? Който неприема да стане правъ. (49 души станаха и 53 сѣдѣтъ.) Слѣдователно прието е 10,000 фр.

Докл. Анневъ: За подпредседателятъ, споредъ проектъ 10,800 фран. споредъ комиссията 9,000 фр.

Коевъ: Чини ми се, че като председателътъ има 10,000 фр. то на подпредседателътъ сж достаточни 8000 фр.

Председателъ: Ако нѣма другъ да говори ще се гласоподава. Приема ли Народ. Събрание за подпредседателътъ 10,800 фр. (Неприема.) Тогава приема ли споредъ мнѣнието на комисията 9,000 фр.? Който неприема да си дигне ржката. (Вишегласие.) остава 8000 фр.

Докл. Анневъ: (Чете:) 5 члена споредъ проектътъ по 9400 фр. — 47,000 фр.; споредъ комисията 4 члена по 8000 фр. — 32,000 фр.

Тодоровъ: По 7000 фран. стигатъ на всякого.

Велко Костовъ: Азъ предлагамъ 6,000 франка.

Грънчаровъ: Азъ би молилъ г-на Софийскій депутатъ да ни каже на какво се основава като предлага 6000 фр. (Гласове: Велко Костовъ да иде на трибуната.)

А. Цановъ: Неговото убѣждение може да е такова; а да го карами да иде на трибуната, това не е умѣстно. Азъ казвамъ, че 7000 франка сж достаточни,

Докл. Анневъ: Азъ имамъ да забѣлѣжа, че комисията е смъкнала числото на членоветъ отъ 5 на 4.

Грънчаровъ: Азъ мисля, че трѣба да бждатъ 5 чл. защото сдилище се съставлява най-малко отъ три члена; а тия сж двѣ отдѣления за уголовнитъ и за гражданскитъ дѣла. Но ние знаемъ, че може да се случи щото нѣкой членъ да се разболѣе, и тогава едното отдѣление трѣба да стои празно. Когато единъ отъ членоветъ на Апелативниятъ сждъ липса, тогава се зема отъ окр. сждъ; но въ кассацията не може да стане това нѣщо и не може да се земе за него нито отъ Аппел., нито отъ окръжний сждъ. Заради това азъ мисля, че г-нъ Министръ, ръководимъ отъ това съображение, е представилъ 5 члена, и трѣба да се приематъ съ заплата по 7000 фр.

Славейковъ: Тѣй като глѣдамъ, че никой отъ комисията неприема да защитава своятъ проектъ, защо е намалила числото на членоветъ отъ 5 на 4, то азъ бихъ желалъ да кажа нѣщо върху това, защото мисля, че съображенията, които е направила комисията може да ги направи всѣкий единъ депутатъ. Ако г-нъ Грънчаровъ желае да бждатъ 5 члена, азъ пакъ ще се съглася съ мнѣнието на комисията, защото уважавамъ съображенията на комисията, които сж я накарали да направи членоветъ отъ 5 на 4. Тѣзи съображения накарватъ и мене да кажа пакъ същитъ мотиви, които отъ начало казахъ т. е. че комисията е намалила, дѣто е ви-

дѣла за нужно; и не се изискватъ мотиви отъ нея както не се изискватъ и отъ тѣзи, които сега предлагатъ нѣщо ново. Вишегласието рѣшава работата, а всѣкий може да каже каквото иска. За това азъ исказвамъ своето мнѣние, че 4 члена въ Кассацията сж достаточни и Народното Събрание може да се произнесе.

Тодоровъ! Този въпросъ е важенъ, за това азъ моля г-на Министра на Правосъдието да ни даде обяснения.

Мин. Стояновъ: Какви обяснения искате отъ мене? Азъ представихъ числото на членоветъ колкото трѣбать, и азъ не съмъ ги намалилъ. Повтарямъ само, че сега правите Върх. сждъ съ председателъ и членоветъ му, и знаете че сте вотирали единъ законопроектъ, по който имамъ двѣ отдѣления: гражданско и уголовно. Каквито щатове вотираете, такива хора щете и да имате.

Славейковъ: Азъ мисля, че нито комисията нито членоветъ на Събранието сж испуснали отъ предъ видъ, какъвъ законопроектъ сж вотирали. Дѣйствително азъ мисля, че председателътъ и подпредседателътъ заключаватъ и двѣтъ отдѣления, въ които на едното ще председателствува председателътъ, а на другото подпредседателътъ; при това всѣкий ще има при себе си по двама члена, съ които да може да рѣшава дѣлата, и незная ако сж 5 члена, кждъ ще ги туримъ?

Председателъ: Ако нѣма никой да говори то да се вотира за числото на членоветъ. Приема ли Народ. Събрание да бждатъ 5 души? (Неприема.) Който неприема да си дигне ржката. (58 дигнаха, а 40 не дигнаха.) Слѣдователно остана споредъ мнѣнието на комисията 4 чл.

Сега е редъ за заплата. Приема ли Народ. Събрание споредъ проекта заплата на членоветъ по 8000 фр.? (Неприема.) Който приема да си дигне ржката. (Малцина.) Оставатъ още двѣ предложения 7000 и 6000. Приема ли Народ. Събрание платата на членоветъ на Върховниятъ сждъ да бжде 7000 фр. (Приема.) Който приема да си дигне ржката. (Вишегласие.)

Докл. Анневъ: (Чете:) 2 секретари, споредъ проектътъ по 4800 фр. — 9600, споредъ комисията по 4000 фр. — 8000 фр.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание платата на секретаритъ да бжде по 4800 фр.? (Неприема.) Който приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Остана по 4000 фр.

Докл. Анневъ: 3-ма подсекретари споредъ проектътъ по 3000 фр. — 9000 фр.; споредъ комисията 2-ма подсекретари по 2400 фр. — 4800 франка.

Каранетровъ: Единъ отъ подсекретаритъ

ще бжде архиваръ и регистраторъ, за това предлагамъ да бждатъ трима.

Т. Станчовъ: Като знаемъ, че отъ всичкитъ сѣдилища ще дохождатъ дѣла въ тоя сѣдъ, то ще има и много работа. За това и азъ предлагамъ да бждатъ трима вмѣсто двама.

Предсѣдателъ: Тогазъ числото имъ ще се вотира. Приема ли Народ. Събрание щото подсекретаритъ да бждатъ трима? (Неприема.) Който приема да си дигне ржката. (Меншество.) (Гласоподаването се повтори.) Слѣдователно оставатъ двама. Сега за заплатитъ; приема ли Народ. Събрание щото заплатитъ на подсекретаритъ да бждатъ по 3000 фран.? (Неприема.) Който неприема да си дигне ржката. (Вишегласие.) Тогазъ остана споредъ мнѣнието на комисията по 2400 фр.

Докл. Анневъ: (Чете.) Канцеларски разноски, писци и разсилни, споредъ проектътъ 7000 фр.; споредъ комисията 6000 фр.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание споредъ проектътъ да се отпускатъ за канцеларски разноски писци и разсилни 7000 фр. (Неприема.) Който приема да си дигне ржката. (Меншество.) Остана споредъ мнѣнието на комисията 6000 фр.

Докл. Анневъ: Единъ прокуроръ споредъ проектътъ 10,800 фр. споредъ комисията 9,000 франка.

Коевъ: Понеже на подпредсѣдателътъ се прие 8,000 франка, то тая цифра да се приеме и за прокурора.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание платата на прокурора да бжде 10800 фр.? (Неприема.) Който приема да си дигне ржката. (Малцина.) Тогава приема ли споредъ мнѣнието на комисията 9000 фр. (Не приема се.) Който не приема да си дигне ржката. (59 души дигнаха и 34 не дигнаха.) Слѣдователно остана 8000 фр.

Докл. Анневъ: (Чете.) Единъ помощникъ на прокурора, споредъ проектътъ 9600 фр.; споредъ комисията 8000 фр.

Тодоровъ: Тѣй като се намали платата на прокурора на 8000 фр., която е равна съ подпредсѣдателя, то платата на помощника на прокурора трѣба да бжде равна съ членоветъ на сѣдилището. Слѣдователно азъ предлагамъ 7000 фр.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание платата на помощника на прокурора да бжде споредъ проектътъ 9000 фр. (Неприема.) Приема ли се споредъ мнѣнието на комисията 8000 фр.? (Неприема се.) Остана 7000 фр.

Докл. Анневъ: (Чете.) Единъ секретаръ на прокурора споредъ проектътъ 3000 фр. споредъ комисията сѣщо.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание

платата за секретаря на прокурора да бжде 3000 фр.? (Приемасе.) Който не приема да си дигне ржката. (Малцина.)

Докл. Анневъ: (Чете.) За канцеларски разноски на прокурора, споредъ проектътъ 2000 фр. споредъ комисията 1200 фр.

Велко Костовъ: Азъ предлагамъ 1000 фр.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание канцеларски разноски на прокурора 2000 франка? (Неприема.) Приема ли споредъ мнѣнието на комисията 1200 фр. (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Меншество.)

Утрѣ на 8 часа ще се съберемъ. За сега сѣданието е затворено.

(Конецъ 7 часа 35 минути послѣ пладнѣ.)

Предсѣдателъ: *П. Р. Славейковъ.*

Подпредсѣдатели { *Д-ръ И. Брадель.*
Н. Сукнаровъ.

Секретари { *Ив. Даневъ*
Хр. Баларевъ
В. П. Золотовъ
К. Коевъ.
Р. Каролевъ
А. Храновъ
Т. Станчовъ
Х. Грънчаровъ

Управителъ на стенографическото бюро А. Безеншекъ.